

Pers en Voorlichting

Hof van Justitie van de Europese Unie

PERSCOMMUNIQUÉ nr. 10/12

Luxemburg, 16 februari 2012

Conclusie van de advocaat-generaal in zaak C-542/09
Europese Commissie / Nederland

Advocaat-generaal Sharpston acht de Nederlandse regel op grond waarvan studiefinanciering voor een opleiding in het buitenland enkel wordt toegekend aan studenten die drie van de laatste zes jaren in Nederland hebben gewoond, in strijd met het EU-recht betreffende het vrije verkeer van werknemers

Hoewel deze regel in beginsel zou kunnen worden gerechtvaardigd door de sociale doelstelling ervan, is Nederland er niet in geslaagd te bewijzen dat het woonplaatsvereiste een geschikt en evenredig middel ter verwezenlijking van die doelstelling is

De Nederlandse wettelijke regeling betreffende studiefinanciering voor hoger onderwijs bepaalt wie studiefinanciering kan krijgen voor een opleiding in Nederland en in het buitenland. Migrerende werknemers in Nederland en hun gezinsleden komen – ongeacht hun woonplaats – in aanmerking voor studiefinanciering voor een opleiding in Nederland.

Om studiefinanciering voor hoger onderwijs buiten Nederland (de zogeheten meeneembare studiefinanciering, MNSF) te krijgen, moeten studenten echter gedurende ten minste drie van de zes jaren voorafgaand aan hun opleiding in het buitenland rechtmatig verblijf hebben gehad in Nederland (3 uit 6-regel). Dit vereiste geldt ongeacht de nationaliteit van de student.

In de niet-nakomingsprocedure tegen Nederland heeft de Commissie het Hof verzocht vast te stellen dat Nederland, door het opleggen van dit woonplaatsvereiste indirect discrimineert jegens migrerende werknemers, met name grensarbeiders, en hun gezinsleden ten laste, en derhalve inbreuk maakt op EU-recht.

Volgens advocaat-generaal Eleanor Sharpston is in de rechtspraak van het Hof bevestigd dat het beginsel van gelijke behandeling van migrerende werknemers ten aanzien van sociale voordelen¹ geldt voor onderdanen van een lidstaat die in een andere lidstaat werken, en hun gezinsleden ten laste. Grensarbeiders, die per definitie wonen buiten de lidstaat waar zij werken, behoren tot deze categorie en zij en hun gezinnen genieten eveneens dit recht op gelijke behandeling.

De advocaat-generaal stemt niet in met de stelling van Nederland dat werknemers die in Nederland werken maar buiten Nederland wonen, zich niet in een situatie bevinden die vergelijkbaar is met die van in Nederland wonende Nederlandse en migrerende werknemers en dat er derhalve een objectief verschil tussen deze beide categorieën bestaat dat een rechtvaardiging zou vormen voor het woonplaatsvereiste. Nederland kent studiefinanciering toe aan kinderen van migrerende werknemers om in Nederland te studeren. Zij meent bijgevolg dat deze lidstaat impliciet heeft aanvaard dat ten minste sommige kinderen van migrerende werknemers geneigd kunnen zijn om in Nederland te studeren en dat zij studiefinanciering voor die opleiding dienen te ontvangen. Indien dit het geval is, kan Nederland niet langer geldig betogen dat de woonplaats automatisch bepaalt waar een migrerende werknemer of zijn kind zal gaan studeren. Haar slotsom luidt dan ook dat het woonplaatsvereiste niet kan worden gebruikt als een objectief criterium voor een verschil in behandeling.

¹ Verordening (EEG) nr. 1612/68 van de Raad van 15 oktober 1968 betreffende het vrije verkeer van werknemers binnen de Gemeenschap (PB L 257, blz. 2-12), artikel 7, lid 2.

Volgens de advocaat-generaal discrimineert het woonplaatsvereiste indirect jegens migrerende werknemers. Een vereiste inzake verblijf in het verleden, het heden of de toekomst (in het bijzonder wanneer het verblijf een bepaalde duur moet hebben) moet als zodanig worden geacht werknemers die onderdaan zijn van de lidstaat die het vereiste oplegt, minder te raken dan migrerende werknemers die zich in een vergelijkbare situatie bevinden. De reden daarvoor is dat een dergelijke voorwaarde *altijd* onderscheid maakt tussen werknemers die zich niet hoeven te verplaatsen om daaraan te voldoen en werknemers die dat wel moeten. Eerstbedoelde werknemers zullen vooral, doch mogelijkerwijs niet steeds, de eigen onderdanen van de gastlidstaat zijn. De advocaat-generaal meent dat Nederlandse werknemers moeten worden geacht makkelijker aan de 3 uit 6-regel te kunnen voldoen dan in Nederland wonende migrerende werknemers en concludeert bijgevolg dat het woonplaatsvereiste indirecte discriminatie vormt.

Nederland heeft getracht het discriminerende woonplaatsvereiste op basis van een economische en een sociale doelstelling te rechtvaardigen.

Naar opvatting van advocaat-generaal Sharpston kan Nederland zich niet op financiële bedenkingen beroepen ter rechtvaardiging van een discriminerende behandeling van migrerende werknemers en hun gezinsleden ten laste. Indien lidstaten een sociaal voordeel beschikbaar maken voor hun eigen werknemers, moeten zij dat voordeel onder dezelfde voorwaarden toekennen aan migrerende werknemers. Elke beperking die uit financiële overwegingen wordt opgelegd, moet op gelijke voet van toepassing zijn op nationale en op migrerende werknemers. Nederland kan de 3 uit 6-regel dus niet rechtvaardigen op economische gronden.

De advocaat-generaal aanvaardt echter de legitieme sociale doelstelling om de studentenmobiliteit vanuit Nederland naar andere lidstaten te vergroten en om zich te richten op studenten van wie verwacht kan worden dat zij de in het buitenland opgedane ervaring zullen gebruiken om de Nederlandse samenleving en (mogelijkerwijs) de Nederlandse arbeidsmarkt te verrijken.

Niettemin heeft Nederland volgens de advocaat-generaal niet overtuigend aangetoond dat het woonplaatsvereiste geschikt is om de sociale doelstelling te verwezenlijken. Zij aanvaardt dat de plaats waar studenten wonen voordat zij hoger onderwijs volgen, een zekere invloed kan hebben op de plaats waar zij gaan studeren en dat het woonplaatsvereiste studenten belet MNSF te gebruiken om te studeren waar zij wonen, omdat buiten Nederland wonende studenten geen MNSF kunnen aanvragen.

Zij is er echter niet van overtuigd dat er een vanzelfsprekend verband bestaat tussen de plaats waar studenten wonen voordat zij hoger onderwijs volgen, en de waarschijnlijkheid dat zij naar Nederland zullen terugkeren na het voltooien van hun studie in het buitenland. Nederland heeft volgens haar evenmin aangetoond dat het woonplaatsvereiste niet verder gaat dan noodzakelijk is om de studentenmobiliteit te vergroten en om de doelgroep af te bakenen. Haars inziens heeft Nederland bijgevolg niet aangetoond dat het woonplaatsvereiste een geschikte en evenredige manier is om de groep van studenten aan wie deze lidstaat MNSF wenst te toe te kennen, af te bakenen.

Advocaat-generaal Sharpston concludeert derhalve dat het woonplaatsvereiste weliswaar zou kunnen worden gerechtvaardigd op sociale gronden, doch dat Nederland niet heeft aangetoond dat het een geschikt en evenredig middel ter verwezenlijking van die doelstelling is.

NOTA BENE: De conclusie van de advocaat-generaal bindt het Hof van Justitie niet. De advocaten-generaal hebben tot taak, het Hof in volledige onafhankelijkheid een juridische oplossing te bieden voor het concrete geschil. De rechters van het Hof beginnen vandaag met de beraadslagingen over de zaak. Op een latere datum zal arrest worden gewezen.

NOTA BENE: Een beroep wegens niet-nakoming gericht tegen een lidstaat die zijn uit het recht van de Unie voortvloeiende verplichtingen niet is nagekomen, kan worden ingesteld door de Commissie of door een andere lidstaat. Indien het Hof van Justitie de niet-nakoming vaststelt, dient de betrokken lidstaat zo snel mogelijk aan dit arrest te voldoen. Wanneer de Commissie van oordeel is dat de lidstaat niet aan het arrest heeft voldaan, kan zij een nieuw beroep instellen en daarin financiële sancties vorderen. Worden de

Commissie echter geen maatregelen tot omzetting van een richtlijn meegedeeld, dan kan het Hof van Justitie, op voorstel van de Commissie, bij het eerste arrest sancties opleggen.

Voor de media bestemd niet-officieel stuk, dat het Hof van Justitie niet bindt.

De [volledige tekst](#) van de conclusie is op de dag van de uitspraak te vinden op de website CURIA.

Contactpersoon voor de pers: Stefaan Van der Jeught ☎ (+352) 4303 2170

Beelden zijn beschikbaar via "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106